

Janina Blachut

RODZAJE ORAZ WYMIAR KAR ORZEKANYCH PRZEZ SĄDY WOBEK SKAZYWANYCH KOBIET W LATACH 1977—1980

1. W zagranicznej literaturze kryminologicznej poświęconej zagadnieniom przestępczości kobiet dość często spotkać się można z twierdzeniem, iż kobiety w porównaniu z mężczyznami traktowane są przez wymiar sprawiedliwości znacznie łagodniej¹.

Sądzi się, że istnieje większa tolerancja tak organów ścigania, jak i sądów wobec popełniających przestępstwa kobiet. Nasuwa się więc pytanie, czy w odniesieniu do naszej polityki karania można mówić o łagodniejszym traktowaniu kobiet? Udzielenie odpowiedzi na tak postawione pytanie możliwe byłoby dopiero po przeprowadzeniu dokładniejszej analizy całego toku postępowania organów wymiaru sprawiedliwości wobec kobiet i mężczyzn od momentu uznania ich za sprawców przestępstw, aż po zakończenie wykonywania kary, oraz po uwzględnieniu istniejących różnic w strukturze przestępczości jak również recydywy, która prawdopodobnie w przypadku kobiet może szczególnie silnie wpływać na wymiar kary².

W ramach niniejszego opracowania interesować nas będzie tylko fragment owego zagadnienia. Przedmiotem rozważań będą rodzaje oraz wymiar kar orzekanych przez sądy w stosunku do skazywanych kobiet i mężczyzn za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego. Chodzić będzie o ustalenie, czy

¹Por. np. O. Poliak: *The Criminality of Women*, New York 1950; s. 151; H. Mannheim: *Comparative Criminology*, London 1965, t. II, s. 694; N. Walker: *Crime and Punishment in Britain*, Edinburgh 1965, s. 300—302; I. Nagel: *Sex Differences in the Proceeding of Criminal Law*, w: A. Morris, L. Gelsthorpe (eds.): *Women and Crime*, Cambridge 1981, s. 104—124. Wątpliwości co do tego poglądu, w każdym razie w odniesieniu do pewnych kategorii przestępstw, wyraża C. Smart: *Women, Crime and Criminology: A Feminist Critique*, London 1976, s. 131 i n.

²Można przypuszczać, że w sytuacji skazywania kobiet po raz pierwszy ich status żony i matki może wpływać na łagodniejsze potraktowanie. Natomiast w sytuacji orzekania kar wobec recydywistek ta okoliczność przestaje już być tak istotna. W przypadku tych ostatnich przeważnie doszło już do dezorganizacji ich życia rodzinnego, co sprawia, że взгляд na udzielenie im szczególnej ochrony traci na aktualności. Należy brać również pod uwagę możliwość wystąpienia bardziej rygorystycznych ocen względem wielokrotnych społecznych zachowań kobiet niż mężczyzn.

i jakie istnieją różnice w sądowym wymiarze kary w zależności od tego, czy kary orzekane są wobec kobiet, czy wobec mężczyzn.

Obserwacje dotyczyć będą tylko lat 1977—1980. Brak jest bowiem za lata wcześniejsze w materiałach statystyki sądowej danych dotyczących orzeczonych kar z uwzględnieniem płci skazanych na nie osób. Analiza danych będących w naszej dyspozycji przebiegać będzie według następującego schematu: najpierw krótko zarysowane zostaną wielkość i dynamika skazań kobiet i mężczyzn w latach 1977—1980; następnie przedstawione zostaną rodzaje kar im wymierzonych z uwzględnieniem niektórych rodzajów przestępstw: dalej — wymiar kar również z uwzględnieniem niektórych rodzajów przestępstw; w końcowej części nastąpi próba uchwycenia zasadniczych różnic w karach orzeczonych przez sądy skazywanym kobietom i mężczyznom.

Omówienie danych dotyczących struktury i wymiaru kar za niektóre przestępstwa odnosi się tylko do 1980 r. Decyzja o nieuwzględnieniu w analizie poprzednich 3 lat podyktowana była chęcią uniknięcia zbytniego przeładowania pracy materiałem statystycznym.

Jak już wcześniej wspomniano, objęto rozważaniami tylko niektóre przestępstwa. Wybrano je za pomocą kryterium ilościowego, tzn. kierując się liczbą skazań. Wzięto pod uwagę wszystkie te przestępstwa, za które skazano przynajmniej 100 kobiet i przynajmniej 100 mężczyzn. Uznano bowiem, że mniejsze liczebności uniemożliwiłyby badanie struktury rodzajów i wymiaru kar, chociaż i te liczebności nie w pełni na to pozwalają. Uzyskano w ten sposób katalog 25 rodzajów przestępstw. Skazania za te przestępstwa stanowią 73,7% ogółu skazań kobiet i 67,7% skazań mężczyzn. Dotyczą one również bardzo różnorodnych czynów, a mianowicie — skierowanych przeciwko życiu i zdrowiu, rodzinie, młodzieży i opiece, mieniu, wymiarowi sprawiedliwości. Tym samym uwzględnione zostaną różne rodzaje i wymiary kar przewidziane za popełnienie tych przestępstw.

2. Przed przystąpieniem do analizy wymiaru kary niezbędne wydaje się przedstawienie, chociażby w dużym skrócie, kwestii rozmiarów i struktury przestępczości kobiet. W tablicy 1 zawarte zostały dane z lat 1977—1980. Rok 1977 jest jednak rokiem amnestyjnym, co powoduje, że nie jest najwłaściwszy do oceny rozmiarów skazań. Dlatego przyjdzie nam sięgnąć również do danych z lat wcześniejszych³.

Przestępczość kobiet w aspekcie ilościowym nadal nie stanowi u nas poważniejszego problemu. Jest bowiem kilkakrotnie mniejsza w porównaniu z przestępczością mężczyzn. Średnio na 100 skazanych przypada 10 kobiet. Na 10 000 kobiet w wieku powyżej 17 lat przypada ponad 12 skazań, podczas gdy na 10000 mężczyzn w takim że wieku przypada 110. Okres 1977—1980 wykazuje pewną stabilność w rozmiarach przestępczości ujawnionej, a w porównaniu z wcześniejszymi latami nieznaczny jej spadek.

³ Por. np. J. Błachut: *Kobiety recydywistki w świetle badań kr y mino logicznych*, Wrocław 1981, s. 65—69 oraz J. Jasiński: *Charakterystyka przestępczości ujawnionej*, w: *Zagadnienia przestępczości w Polsce*, Warszawa 1975, s. 58.

Tablica 1. Skazania kobiet i mężczyzn w latach 1977-1980

Rok	Ogółem	Liczba		Współczynnik		Liczba skazanych kobiet na 100 skazanych ogółem
		M	K	M	K	
1977	137 847	123 788	14059	101,0	10,7	10,2
1978	157 463	141 312	16 151	116,0	12,1	10,3
1979	153 026	136 592	16434	111,2	12,3	10,7
1980	151958	135861	16 097	109,8	11,9	10,6

Istnieje również zróżnicowanie przestępczości kobiet i mężczyzn pod względem jakościowym. W strukturze przestępstw popełnianych przez mężczyzn dominują skazania za przestępstwa przeciwko mieniu społecznemu i indywidualnemu, które wyczerpują ponad 55% całego wolumenu przestępczości ujawnionej⁴; skazania za przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży stanowią ponad 14%, przeciwko życiu i zdrowiu ponad 9% oraz przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i w komunikacji ponad 6%. W porównaniu z wcześniejszymi latami występuje zmniejszenie częstości skazań za przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu w stosunku do ogólnej liczby skazań na rzecz przestępstw przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży. Skazania mężczyzn za przestępstwa gospodarcze stanowią tylko ok. 1,5% wszystkich skazań.

Wśród skazań kobiet dominują również skazania za przestępstwa przeciwko mieniu społecznemu i indywidualnemu, stanowiąc ok. 50% ogólnej ich liczby. Dalej idą przestępstwa gospodarcze, ponad 20% skazań. Skazania za przestępstwa przeciwko rodzinie, młodzieży i opiece występują w ogólnej liczbie skazań kobiet ponad trzykrotnie rzadziej niż przypadki ukarań za te przestępstwa w ogólnej liczbie skazań mężczyzn, natomiast za przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu ponad dwukrotnie rzadziej. Uogólniając można powiedzieć, że w przestępczości kobiet w znacznie większym stopniu niż w przypadku przestępczości mężczyzn dominują skazania za przestępstwa związane z naruszeniami mienia (jako że za te ostatnie traktować również trzeba przestępstwa gospodarcze).

Ustabilizowany poziom przestępczości w latach 1977—1980 ułatwia interpretację rodzajów i wymiar kar, nie oddziaływał on bowiem na ich zmiany. Nie bez znaczenia będą natomiast odmienności w strukturze przestępczości kobiet i mężczyzn, które odwrotnie — wpływają na ogólny obraz kar orzekanych przez sądy. Dlatego też porównywać będziemy rodzaje i wymiary kar orzekanych wobec kobiet i mężczyzn za przestępstwa zagrożone takimi samymi sankcjami.

3.1. Struktura kar orzekanych wobec skazywanych kobiet i mężczyzn będzie omawiana na podstawie danych zawartych w tablicy 2. Wskazują one na różnice w częstości orzekania poszczególnych rodzajów kar w stosunku do skazywanych kobiet i mężczyzn. Kobietom najczęściej (w stosunku do ogólnej liczby ich skazań) w 1980 r. wymierzana była kara pozbawienia wolności z zawieszeniem, a następnie w kolejności grzywna samoistna, ograniczenie wolności i bezwzględne pozbawienie wolności; natomiast mężczyznom najczęściej wymierzano karę bez-

⁴ Obliczenia dokonano na podstawie danych ze statystyki sądowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Tablica 2. Skazania kobiet z mężczyzn według rodzajów orzeczonych kar w latach 1977—1980

Rodzaje środków karnych	1977						1978					
	lb.	lb.	%	%	%	%	lb.	lb.	%	%	%	%
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Ogółem	123 788	14059	100,0	100,0			141 312	16151	100,0	100,0		
Kara śmierci	10	—	0,0	0,0			15	—	0,0	0,0		
Pozbawienie wolności (bezwzg.)	45 895	3396	37,1	24,2	100,0	100,0	48 992	3235	34,7	20,0	100,0	100,0
3 mieś.	53	3			0,1	0,1	56	0	—		0,1	0,0
pow. 3 mies. — pop. 6 mieś.	207	8			0,4	0,2	233	4			0,5	0,1
6 mieś.	1069	148			2,5	4,4	983	68			2,0	7,0
pow. 6 mies. — pom 1 roku	3100	291			6,8	8,6	2719	227			5,5	33,3
1 rok	11941	1239			26,0	36,5	11 111	1079			22,7	34,7
pow. 1 roku — pon. 2 lat	18 029	1040			39,3	30,6	21 111	1122			43,1	5,4
pow. 2 lat — pon. 3 lat	2440	151			5,3	4,4	3078	174			6,3	8,3
3 lata	3746	211			8,2	6,2	4128	268			8,4	5,9
pow. 3 lat — pon. 5 lat	3741	204			8,1	6,0	4072	190			8,3	2,9
pow. 5 lat do 10 lat	1416	90			3,1	2,7	1342	93			2,7	0,3
pow. 10 lat do 15 lat	153	11			0,3	0,3	159	10			0,3	0,0
25 lat	65	1	0,1	0,0			64	1	0,0	0,0	0,1	
Pozbawienie wolności (z zawiesz.)	43 153	6502	34,9	46,2	100,0	100,0	48 762	7810	34,5	48,3	100,0	100,0
z oddaniem pod dozór	18 343	1500			42,5	23,1	21045	1823			43,2	23,3
bez oddania pod dozór	24 810	5002			57,5	76,9	27717	5987			56,8	76,7
3 mieś.	20	8			0,0	0,1	20	4			0,0	0,1
pow. 3 mies. — pon. 6 mieś.	65	26			0,2	0,4	63	27			0,1	0,3
6 mieś.	1244	380			2,9	5,9	1208	391			2,5	5,0
pow. 6 mies. — pon. 1 roku	4262	918			9,9	14,1	4391	991			9,0	12,7
1 rok	17 865	2932			41,4	45,1	20483	3548			42,0	45,4
pow. 1 roku — do 2 lat	19 479	2232			45,1	34,3	22456	2845			56,1	36,4
pow. 2 lat — pon. 3 lat	97	3			0,2	0,0	13	3			0,0	0,0
3 lata	121	3			0,3	0,0	128	1			0,3	0,0

Grzywna obok pozb. wolności	62 050	8960			100,0	100,0	65 403	9924			100,0	100,0
500zł	51	8			0,1	0,1	18	5			0,0	
501— 1000 zł	443	87			0,7	1,0	121	30			0,2	0,3
1001— 2000 zł	2166	347			3,5	3,9	617	125			0,9	1,3
2001— 5000 zł	18 406	2703			29,7	30,2	9497	1555			14,5	15,7
5001 — 10000 zł	25 347	3560			40,8	39,7	29 342	4415			44,9	44,5
10001—20000 zł	10 991	1450			17,7	16,1	19 147	2594			29,3	26,1
20001—50000 zł	3942	662			6,3	7,4	5671	986			8,7	9,9
po w. 50000 zł	704	143			1,1	1,6	990	214			1,5	2,2
Ograniczenie wolności	17381	1779	14,0	12,6	100,0	100,0	23 325	2366	16,5	14,6,	100,0	100,0
nieodpłatnie dozorowana praca	8095	780			46,6	43,8	10 104	993			43,3	42,0
potrącenie z wynagrodz.	7399	617			42,6	34,7	10 595	902			45,4	38,1
skierowanie do pracy	1877	382			10,8	21,5	2626	470			11,3	19,9
3 mies.	182	39			1,1	2,2	279	47			1,2	2,0
pow. 3 mies, do 6 mies.	1951	310			11,2	17,4	2468	354			10,6	15,0
pow. 6 mies, do 1 rok	10331	1060			59,4	59,6	13 256	1438			56,8	60,8
pow. 1 roku do 2 lat	4917	370			28,3	20,8	7322	527			31,4	22,2
Grzywna samoistna	17235	2361	13,9	16,8	100,0	100,0	20021	2709	14,2	16,7	100,0	100,0
500 zł	8	4			0,0	0,2	1				0,0	
501— 1000 zł	45	17			0,3	0,7	18	8			0,1	0,3
1001— 2000 zł	392	118			2,3	5,0	97	40			0,5	1,5
2001— 5000 zł	4151	834			24,1	35,4	1696	503			8,4	18,6
5001 — 10000 zł	8686	1040			50,4	44,0	9103	1344			45,5	49,6
10001—20000 zł	3558	303			20,6	12,8	8308	728			41,5	26,9
pow. 20000 zł	395	45			2,3	1,9	798	86			4,0	3,1
Środki wychowawcze	19	21	0,0	0,1			33	41	0,0	0,2		
Kary dodatkowe orzeczone samoistnie	49	20	0,0	0,1	100,0	100,0	133	30	0,1	0,2	100,0	100,0
pobz. praw rodz, i opiek.												
zakaz zajmowania stanowisk							1				0,8	
zakaz prowadzenia pojazdów	1				2		6				4,5	
przepadek rzeczy	48	20			98	100,0	126	30			94,7	100,0

cd. tabl. 2.

Rodzaje środków karnych .	1979						1980					
	lb.	lb.	%	%	%	%	lb.	lb.	%	%	%	%
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	κ	M	K
Ogółem	136 592	16 434	100,0	100,0			135861	16097	100,0	100,0		
Kard śmierci	5	—					8	—	0,0	0,0		
Pozbawienie wolności (bezwzg.)	45 873	2540	33,6	15,5	100,0	100,0	42 355	2148	31,2	13,3	100,0	100,0
3 mies.	47	3			0,2	0,1	85	2			0,2	0,1
pów. 3 mies. — pon. 6 mies.	337	8			0,7	0,3	386	11			0,9	0,5
6 mies.	966	52			2,1	2,0	975	57			2,3	2,7
pow. 6 mies. — pon. 1 roku	2591	154			5,6	6,1	2429	133			5,7	6,2
1 rok	9579	661			20,9	26,0	8082	474			19,1	22,1
pow. 1 roku — pon. 2 lat	19 823	1006			43,2	39,6	18 206	862			43,0	40,1
pow. 2 lat — pon. 3 lat	2830	138			6,2	5,4	2854	114			6,7	5,3
3 lata	4083	216			8,9	8,5	3871	207			9,1	9,5
pow. 3 lat do 5 lat	4101	198			8,9	7,8	4044	191			9,5	8,9
pow. 5 lat do 10 lat	1325	96			2,9	3,8	1273	87			3,0	4,1
pow. 10 lat do 15 lat	164	8			0,4	0,3	150	10			0,4	0,5
25 la-t	60	4	0,0	0,0			47		0,0	0,0		
Pozbawienie wolności (z zawiesz. .)	46 713	8189	34,2	49,8	100,0	100,0	49 762	8290	36,6	51,5	100,0	100,0
z oddaniem pod dozór	19 265	1797			41,2	21,9	20 567	1807			41,3	21,8
bez oddania pod dozór	27 448	6692			58,8	78,1	29 195	6483			58,7	78,2
3 mies.	19	11			0,0	0,1	22	13				0,2
pow. 3 mies. — pon. 6 mies.	68	20			0,1	0,2	81	14			0,2	0,2
6) mies.	1241	405			2,7	4,9	1245	359			2,5	4,3
pow. 6 mies. — pon. 1 roku	421-3	1010			9,0	12,4	4361	967			8,8	11,7
1 rok	19 858	3574			42,5	43,6	20916	3575			42,0	43,1
pow. 1 roku do 2 lat	21 109	3157			45,2	38,6	22 833	3355			45,9	40,5
pow. 2 lat — pon. 3 lat	92	4			0,2	0,0	133	3			0,3	0,0
3 lata	113	8			0,2	0,1	159	4			0,3	0,0

Grzywna obok pozb. wolności	61 010	9402			100,0	100,0	60 899	9190			100,0	100,0
500 zł	63	17			0,1	0,2	58	24			0,1	0,3
501— 1000 zł												
1001— 2000 zł	191	37			0,3	0,4	100	28			0,2	0,3
2001— 5000 zł	4408	813			7,2	8,6	3070	690			5,0	7,5
5001 — 10000 zł	23 988	3837			39,3	40,8	21432	3424			35,2	37,3
10 001—20 000 zł	24 754	3465			40,6	36,9	27315	3479			44,9	37,9
20 001—50 000 zł	6522	1048			10,7	11,1	7630	1275			12,5	13,9
pow. 50 000 zł	1094	185			1,8	2,0	1294	270			2,1	2,9
Ograniczenie wolności	24 220	2642	17,7	16,0	100,0	100,0	24 721	2659	18,2	16,5	100,0	100,0
nieodpłatnie dozorowana praca	10 287	1102			42,5	41,7	10 230	1115			41,4	41,9
potrącenie z wynagrodz.	11 381	1107			47,0	41,9	11 597	1106			46,9	41,6
skierowanie do pracy	2552	433			10,5	16,4	2894	438			11,7	16,5
3 mies.	253	63			1	2,4	248	63			1,0	2,4
pow. 3 mies, do 6 mieś.	2405	419			9,9	15,9	2503	419			10,1	15,8
pow. 6 mies, do 1 roku	13 624	1525			56,3	57,7	13 389	1480			54,2	55,6
pow. 1 roku do 2 lat	7938	635			32,8	24	8580	697			34,7	26,2
Grzywna samoistna	19552	3016	14,3	18,4	100,0	100,0	18681	2870	13,8	17,8	100,0	100,0
500 zł	7	1			0,0	0,0	6	3			0,0	0,0
501— 1000 zł												
1001— 2000 zł	40	24			0,2	0,8	37	8			0,2	0,3
2001— 5000 zł	722	304			3,7	10,1	583	226			3,1	7,8
5001 — 10 000 zł	6570	1352			36,6	44,8	5218	1176			27,9	41,0
10 001—20000 zł	10 769	1164			55,0	38,6	11 225	1294			60,1	45,1
pow. 20 000 zł	1494	171			7,4	5,7	1612	163			8,6	5,7
Środki wychowawcze	48	38	0,0	0,2			52	40	0,0	0,2		
Kary dodatkowe	169	43	0,1	0,2	100,0	100,0	287	130	0,2	0,7	100,0	100,0
pозb. praw rodz, i opiek.	—	—	—	—	—	—	—	1				0,8
zakaz zajmowania stanowisk	—	—	—	—	—	—	1	3			0,3	2,3
zakaz prowadzenia pojazdów	5	—			3	—	5	1			1,7	0,8
przepadek rzeczy	164	43			97	100,0	281	125			97,9	96,1

względego pozbawienia wolności z zawieszeniem, potem karę bezwzględnego pozbawienia wolności, ograniczenie wolności i grzywnę samoistną.

Kary nie związane z bezwzględnym pozbawieniem wolności zastosowano w stosunku do 86,7% skazanych kobiet i 68,8% mężczyzn. Dostrzega się odmienną strukturę kar w porównaniu z latami 1977—1980, kiedy kolejno orzekano w stosunku do skazywanych kobiet kary: pozbawienia wolności z zawieszeniem, bezwzględnego pozbawienia wolności, grzywnę samoistną i ograniczenie wolności, u mężczyzn zaś kary: bezwzględnego pozbawienia wolności, pozbawienia wolności z zawieszeniem, ograniczenie wolności i grzywnę samoistną. Wtedy też kary nie związane z bezwzględnym pozbawieniem wolności wymierzono w stosunku do 75% skazanych kobiet i 63,4% mężczyzn.

W latach 1977—1980 widać wyraźny wzrost udziału kar nie związanych z bezwzględnym pozbawieniem wolności szczególnie w orzekaniu kar wobec kobiet.

Wśród wymierzanych kar istotne znaczenie odgrywa kara bezwzględnego pozbawienia wolności jako (poza karą śmierci) najbardziej dolegliwa i wpływająca na ocenę stopnia ostrości systemu karnego. Kara ta jest zdecydowanie rzadziej stosowana w przypadku skazywania kobiet niż mężczyzn. W 1980 r. wymierzono ją 13,3% skazanych kobiet i 31,2% skazanych mężczyzn. Natomiast w 1977 r. odpowiednio 24,0 i 37,1%. Jeśli więc w 1977 r. wymierzana była 1,5 raza rzadziej kobietom niż mężczyznom, to w 1980 r. już 2,3 raza rzadziej. Generalnie można powiedzieć, że w omawianym okresie, a ściślej począwszy od 1975 r. obserwuje się spadek częstości uciekania się do tego rodzaju kary⁵. Przy orzekaniu kar wobec mężczyzn ustąpiła ona miejsca karze pozbawienia wolności z zawieszeniem, podczas gdy przy orzekaniu kar wobec kobiet — najpierw karze ograniczenia wolności, a potem grzywnie samoistnej.

Kara pozbawienia wolności z równoczesnym zawieszeniem jej wykonania była w 1980 r. najczęściej wymierzaną karą tak w stosunku do skazywanych kobiet, jak i mężczyzn. Wynosiła bowiem odpowiednio 51,5 i 36,6% ogółem orzeczonych kar. Również i w poprzednich latach częściej orzekana była wobec kobiet niż mężczyzn. O ile w 1977 r. zastosowano ją 1,3 raza częściej w stosunku do skazywanych kobiet niż mężczyzn, o tyle w 1980 r. — 1,4 raza. W omawianym okresie daje się wyraźnie zauważyć tendencję wzrostową w orzekaniu tej kary wobec kobiet. W kolejnych latach, począwszy od 1977 r., stanowiła ona 46,2, 48,3, 49,8, 51,5% ogółu orzeczonych kar, podczas gdy orzekane kary pozbawienia wolności z zawieszeniem w przypadku mężczyzn wykazują pewną stabilność — w odpowiednich latach udział tych kar w ogólnej ich liczbie wynosi 34,9, 34,5, 34,2, 36,6%.

Sąd, orzekając kary pozbawienia wolności z zawieszeniem, może w celu wzmożenia kontroli postępowania skazanego oddać go pod dozór wyznaczonej osoby, instytucji lub organizacji społecznej na okres próby. Kara pozbawienia wol-

J. Jasiński: *Kształtowanie się polityki karnej sądów w latach 1972—1976*, „Państwo i Prawo” 1978. nr 2. s. 49.

ności z zawieszeniem jej wykonania częściej była stosowana bez oddawania pod dozór. W 1980 r. oddanych pod dozór było 21,8% kobiet skazanych na tę karę i 41,3% mężczyzn. W przypadku skazywania kobiet oddawanie pod dozór było więc prawie dwukrotnie rzadsze w porównaniu ze skazaniem mężczyzn i ta proporcja utrzymywała się przez cały omawiany okres. W sytuacji częstszego korzystania przez sądy z zawieszenia kary pozbawienia wolności w przypadku orzekania jej kobietom nie obserwuje się tendencji zniżkowej w oddawaniu ich pod dozór.

Kumulatywnie z karą pozbawienia wolności tak bezwzględną, jak i zawieszoną może, a niekiedy musi zostać orzeczona kara grzywny. Orzeczenia grzywny obok kary pozbawienia wolności stanowiły w 1980 r. 88,0% przypadków skazań kobiet i 66,1% mężczyzn. Rzadziej więc stosuje się ją w stosunku do mężczyzn, chociaż i tak dość często. W analizowanym okresie częstość wymierzania tej kary wykazuje nieznaczną tendencję spadkową. W 1977 r. skorzyżstano z tej kary w 90,5% wobec skazanych na karę pozbawienia wolności kobiet i w 69,7% mężczyzn, w 1980 r. zaś odpowiednio w 88,0 i 66,1%.

Kara ograniczenia wolności (art. 34 k.k.) może być orzekana w formie: wykonania nieodpłatnie dozorowanej pracy na cele publiczne (20—50 godzin miesięcznie), potrącenia z wynagrodzenia za pracę (10—25%), jeśli dana osoba zatrudniona jest w uspołecznionym zakładzie pracy oraz skierowaniu do pracy osoby nie zatrudnionej w uspołecznionym zakładzie pracy i potrąceniu jej wynagrodzenia (10—25%). Z kary ograniczenia wolności w 1980 r. sądy skorzystały w stosunku do 16,5% osadzonych kobiet i 18,2% mężczyzn. W okresie całego omawianego czterolecia częściej kara ta stosowana była wobec mężczyzn, przy czym wyraźnie w ciągu tego czasu zyskiwała ona na znaczeniu. Rósł bowiem jej udział wśród globalnej liczby orzekanych kar z 12,6% w 1977 r. do 16,5% w 1980 r. w sytuacji wymierzania ich kobietom, a z 14,0 do 18,2% mężczyznom. Kara ograniczenia wolności orzekana była najrzadziej w formie skierowania do pracy. W 1980 r. dotyczyła ona 16,5 orzeczeń w stosunku do kobiet skazanych na tę karę i 11,7% do mężczyzn. Częściej więc wymierzana była kobietom (co stanowi zapewne konsekwencję różnic stopnia aktywizacji zawodowej kobiet i mężczyzn), chociaż w omawianych latach uległa wyraźnemu zmniejszeniu. Rosła natomiast częstość skazywania na karę ograniczenia wolności w postaci potrącenia z wynagrodzenia tak w przypadku kobiet, jak i mężczyzn.

Kara grzywny samoistnej w 1980 r. była szczególnie preferowana przez sądy względem kobiet (mężczyznom w porównaniu z innymi karami orzekano ją najrzadziej). Po karze pozbawienia wolności z zawieszeniem była ona najczęściej orzekana (17,8%). W całym analizowanym czteroleciu częściej była ona orzekana wobec kobiet niż mężczyzn.

Kary dodatkowe orzekane samoistnie stanowią margines wszystkich orzekanych wobec kobiet kar, mimo że nastąpił niewielki ich wzrost (1977 r. — 0,1, 1980 r. — 0,7). Najczęściej stosowano je zarówno w odniesieniu do kobiet, jak i mężczyzn w postaci przepadku rzeczy.

3.2. Przejdziemy obecnie do omówienia struktury zastosowanych kar wobec kobiet na tle wybranych przestępstw, opierając się na danych z 1980 r. (tabl. 3), i spróbujemy stwierdzić, czy wcześniej zaobserwowane

zależności w ich orzekaniu znajdują potwierdzenie.

Kara bezwzględnego pozbawienia wolności była wobec kobiet orzekana najrzadziej — w stosunku do innych kar — i ponad dwukrotnie rzadziej niż wobec mężczyzn. Czy tak bywa w odniesieniu do wszystkich przestępstw? Odpowiedź na to pytanie jest negatywna. Przy przestępstwach z art. 184 § 1 (znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną), art. 199 § 1 (zagarnięcie mienia) rzadziej była orzekana kara ograniczenia wolności i grzywna samoistna, z art. 218 § 1 (spowodowanie niedoboru) — grzywna samoistna; w przypadku art. 203 § 1 (kradzież) — nieco rzadziej niż kara pozbawienia wolności z zawieszeniem, ale jednak w ogóle bardzo często. Natomiast przy skazywaniu za przestępstwa z art. 205 § 1 (oszustwo) jest karą dominującą — bywa bowiem najczęściej orzekana.

Kara bezwzględnego pozbawienia wolności nie zawsze była również ponad dwukrotnie rzadziej orzekana wobec kobiet niż wobec mężczyzn, jakby to wynikało z poprzednich ustaleń. Przy skazaniach za przestępstwa z art. 221 § 3 (spekulacja), za które to czyny kobiety są skazywane szczególnie często, kara pozbawienia wolności zastosowana była równie często wobec kobiet, jak wobec mężczyzn.

Z poprzednich uwag dotyczących kary pozbawienia wolności z zawieszeniem wynikało, iż jest ona najczęściej stosowaną karą wobec skazywanych kobiet i że sądy orzekają ją im względnie częściej niż mężczyznom. Okazuje się jednak, że nie odnosi się to do wszystkich przestępstw. Na przykład przy przestępstwach z art. 199 § 2 (zagarnięcie mienia), art. 201 (zagarnięcie mienia znacznej wartości), art. 216 (paserstwo), art. 203 § 2 (kradzież), art. 225 § 1 (spekulacja) częściej stosowana bywa kara ograniczenia wolności lub grzywny samoistnej, czy jak w przypadku art. 205 § 1 (oszustwo) kara bezwzględnego pozbawienia wolności. Kobiety, jak o tym była już mowa, były znacznie rzadziej niż mężczyźni oddawane pod dozór w przypadku skazań na karę pozbawienia wolności z zawieszeniem.

Tendencja do rzadszego orzekania dozoru w odniesieniu do skazywanych kobiet nie przy wszystkich wyróżnionych rodzajach przestępstw znalazła potwierdzenie. Przy przestępstwach, w stosunku do których kara pozbawienia wolności z zawieszeniem orzekana jest z podobną częstością względem kobiet i mężczyzn, zauważyć można większą skłonność do stosowania dozoru wobec kobiet. Szczególnie duża dysproporcja w korzystaniu z tego środka widoczna jest przy przestępstwie z art. 247 (fałszywe zeznania). Kobiетom orzeczono go w 38,3% przypadków skazań na karę pozbawienia wolności z zawieszeniem, podczas gdy odpowiednio mężczyznom w 21,4%.

Jak już wspomniano, kara grzywny orzekana obok kary pozbawienia wolności częściej bywa wymierzona skazywanym kobietom niż mężczyznom. Jest to zapewne konsekwencja częstszego stosowania warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w stosunku do kobiet oraz charakteru ich przestępczości — która skierowana jest przede wszystkim przeciwko mieniu (co zwiększa prawdopodobieństwo jej wymierzania). Bywają jednak przestępstwa, przy których kara grzywny obok pozbawienia wolności bywa częściej orzekana wobec mężczyzn. Widoczne to jest np. w art. 156 § 1 (lekkie uszkodzenie ciała).

Kara ograniczenia wolności częściej była orzekana wobec skazywanych mężczyzn niż kobiet. Takie stwierdzenie wynikało z porównania ogólnej struktury kar.

Tablica 3. Struktura kar orzeczonych wobec kobiet i mężczyzn w 1980 r. za niektóre przestępstwa

Rodzaj przestępstwa	Rodzaj kary ^a											
	Ogółem		Pozbawienie wolności									
			bezwzględne		z zawieszeniem		grzywna obok pozbawienia wolności		ograniczenie wolności		grzywna samoistna	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
lb.	lb.	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Art. 156 §1	4030	223	15,4	3,1	53,1	60,9	59,2	42,9	18,6	18,4	12,9	17,6
Art. 158 §1	2661	155	14,3	1,3	33,1	32,9	56,2	64,1	28,8	39,4	23,9	26,4
Art. 159	1068	206	14,6	1,9	56,9	47,1	73,3	70,3	14,6	19,9	15,7	31,4
Art. 184 §1	8824	148	18,9	14,2	73,1	75,7	4,1	6,0	7,4	8,7	0,5	1,4
Art. 186 §1	10070	401	29,9	19,5	55,1	60,3	0,6	0,3	14,9	20,2	0,0	0,0
Art. 199 §1	5689	673	34,6	14,0	58,6	77,9	100,0	99,8	4,2	5,5	2,6	2,7
Art. 199 §2	11338	651	1,2	0,3	0,5	1,1	96,8	88,9	57,2	58,5	41,2	40,1
Art. 200 §1	2570	1296	22,6	14,7	77,0	85,3	100,0	100,0	—	—	—	—
Art. 200 §2	1148	327	2,4	0,9	97,6	99,1	99,7	99,7	—	—	—	—
Art. 201 §1	429	120	98,4	85,8	1,6	14,2	100,0	100,0	—	—	—	—
Art. 202 §1	909	205	42,8	35,6	57,2	64,4	100,0	100,0	—	—	—	—
Art. 208 sp.	8333	148	62,1	40,5	37,9	59,5	99,9	100,0	—	—	—	—
Art. 215 sp.	2901	510	8,4	4,9	41,9	46,5	99,9	100,0	16,4	14,9	34,0	33,7
Art. 216 sp.	920	133	1,3	0,0	2,5	2,6	85,7	100,0	27,1	27,1	69,1	70,7
Art. 203 §1	6909	1084	63,1	42,7	32,6	49,8	99,8	99,8	3,1	5,9	1,2	1,7
Art. 203 §2	7167	1004	2,7	2,0	0,6	0,5	97,1	100,0	62,1	71,6	34,6	25,9
Art. 205 §1	779	137	70,3	51,8	27,5	43,8	99,6	99,2	1,0	2,9	1,2	1,5
Art. 208 ind.	10 273	510	62,4	42,7	37,6	57,3	99,9	100,0	—	—	—	—
Art. 215 ind.	1828	302	24,1	13,6	44,2	49,3	99,8	100,0	16,1	21,2	15,6	15,9
Art. 216 ind.	928	133	4,3	0,0	2,8	2,6	84,8	66,6	37,1	43,6	55,8	54,1
Art. 218 §1	545	914	11,2	3,8	78,0	85,7	79,4	77,0	7,2	7,1	3,7	3,4
Art. 221 §3	1057	1590	5,6	5,6	78,6	81,5	99,8	99,4	3,0	2,2	12,7	10,6
Art. 225 §1	389	702	4,4	1,6	13,4	9,7	97,1	96,2	15,4	21,2	66,8	67,1
Art. 247	533	127	9,0	6,3	39,4	37,0	62,4	36,7	29,6	32,3	22,0	24,4
Art. .266 §4	673	159	18,4		81,6	83,6	100,0	99,4	—	—	—	—

^a W przypadku kar: bezwzględnego pozbawienia wolności, pozbawienia wolności z zawieszeniem, ograniczenia wolności i grzywny samoistnej % liczony jest od ogółu skazań. Natomiast w przypadku kary grzywny obok pozbawienia wolności % liczony jest od ogółu pozbawienia wolności.

Natomiast gdy analizujemy częstość jej stosowania na gruncie tych samych wybranych przestępstw, to dostrzegamy raczej odwrotną zależność. Wynika to zapewne z odmiennej struktury przestępczości kobiet; mężczyźni częściej popełniali przestępstwa, za które orzekano karę ograniczenia wolności.

Podobnie jest z karą grzywny samoistną. Z globalnego ujęcia wynika, że najrzadziej w porównaniu z innymi karami orzekana jest wobec mężczyzn, w przypadku kobiet zaś jest ona szczególnie preferowana. Spoglądając na nią przez pryzmat poszczególnych rodzajów przestępstw stwierdzamy, że zdecydowanych różnic w poziomie jej orzekania nie ma (z wyjątkiem skazań za przestępstwa z art. 159 i 203 § 2).

4.1. Kolejnym analizowanym przez nas problemem będzie wymiar kar, z jakim spotykamy się przy skazywaniu kobiet i mężczyzn (tabl. 2). Wróćmy więc ponownie do kary bezwzględnego pozbawienia wolności. Zgodnie z brzmieniem ustawy kara ta może być wymierzona w rozpiętości od 3 miesięcy do 15 lat oraz 25 lat. Kara pozbawienia wolności w wymiarze krótszym niż 1 rok nie jest orzekana zbyt często tak odnośnie do kobiet, jak i do mężczyzn. O ile w latach 1977—1978 występowały różnice w częstości jej stosowania tak wobec kobiet, jak i mężczyzn, o tyle w dwóch ostatnich latach częstość ta kształtowała się na podobnym poziomie (1980 r. 9,5% kobiet i 9,1% mężczyzn).

Podobny trend zmian obserwuje się odnośnie do kar o wymiarze od 1 roku do 2 lat. W 1980 r. najczęściej orzekano karę pozbawienia wolności na okres powyżej 1 roku do 2 lat. Udział kary o wymiarze powyżej 1 roku do 2 lat wyraźnie się zwiększył? O ile w 1977 r. było skazanych na nią 30,6% kobiet spośród skazanych na karę pozbawienia wolności, w 1978 r. — 34,7%, w 1979 — 36,6%, o tyle w 1980 — 40,1%. Tendencję wzrostową obserwuje się również w przypadku wymierzania tej kary mężczyznom (1977 r. — 39,3%, 1980 r. — 43,0%), jednak nie tak wyraźną.

Na karę co najmniej 3 lat pozbawienia wolności w 1977 r. skazano 19,7% mężczyzn i 15,2% kobiet. W kolejnych latach częstość orzekania kar w takim ich wymiarze zwiększała się (1978 r. 19,8 i 17,4%, a w 1979 r. 21,1 i 20,7%). W 1980 r. doszło do sytuacji, w której nie mężczyźni, lecz kobiety były na nią częściej skazywane (odpowiednio 22 i 23%).

Nasuwa się więc refleksja, że o ile w globalnym ujęciu zmniejsza się częstość orzekania kary pozbawienia wolności, o tyle zwiększa się jej surowość (co może być konsekwencją albo faktycznego zaostrzenia w wymierzaniu tej kary, albo też częstszego stosowania kar nie związanych z bezwzględnym pozbawieniem wolności — wskutek czego może się zmniejszać liczba kar bezwzględnego pozbawienia wolności orzekanych w niskich wymiarach). Kara ta stosowana wobec skazywanych kobiet nie tylko że staje się bardzo podobna pod względem wymiaru do kary orzekanej wobec mężczyzn, ale i wskazywać zaczyna na tendencję do zaostrzenia polityki karania.

Kara pozbawienia wolności może być zawieszona, jeśli została wymierzona w wysokości do 2 lat za przestępstwo umyślne, a w wysokości do 3 lat za przestępstwo nieumyślne.

Tendencje występujące w wymiarach tejże kary orzekanej wobec kobiet i mężczyzn przypominają swym charakterem te, które obserwowano przy bezwzględnej

karze pozbawienia wolności. Podobnie niewielki jest udział kar w wysokości poniżej 1 roku, aczkolwiek jeszcze w 1980 r. z przewagą ich występowania wśród kobiet. Dysproporcja w ich orzekaniu ulega bowiem stopniowemu zmniejszaniu (w 1977 r. stanowiły 13% kar pozbawienia wolności zawieszonych mężczyznom i 20,5% kobietom, podczas gdy w 1980 r. odpowiednio 11,5 i 16,4%).

Kobietom najczęściej bywała zawieszana kara pozbawienia wolności w wymiarze 1 roku, mężczyznom zaś w wymiarze powyżej 1 roku do 2 lat. O ile jednak zawieszanie kar w wysokości powyżej 1 roku do 2 lat w przypadku mężczyzn w omawianym okresie kształtowało się na podobnym poziomie, o tyle w przypadku kobiet daje się wyraźnie zauważyć ich wzrost (z 34,3 do 40,5%).

Kara grzywny wymierzona obok kary pozbawienia wolności występuje w wysokości 500 — 1000 000 zł, stanowiąc dodatkowy środek represji. W 1980 r. najczęściej orzekana była w granicach 10 000—20000 zł tak w stosunku do kobiet, jak i mężczyzn. Nastąpiła tutaj zmiana w porównaniu z latami 1977—1978, w których dominowała jeszcze grzywna w granicach 5000—10 000 zł. W 1980 r. karę grzywny w wysokości 10 000—20000 zł orzeczono w stosunku do kobiet w 37,9%, a do mężczyzn — 44,9% przypadków. Biorąc pod uwagę grzywnę w wymiarze powyżej 20 000 zł, zauważyć można, że wysokie grzywny częściej bywają stosowane wobec kobiet. W kolejnych latach mężczyzn skazywanych na takie kary było — 7,4, 10,2, 12,5 i 14,6%, podczas gdy kobiet — 9, 12,1, 13,1 i 16%. Z przedstawionych danych procentowych wynika, że w omawianym czteroleciu (i nie tylko)⁶ następuje wzrost orzeczeń kar grzywny w wyższych granicach. Obserwuje się poza tym zależność, iż kobietom nieco częściej niż mężczyznom wymierzone były najniższe i najwyższe kary grzywny.

Karę ograniczenia wolności można wymierzać najmniej na 3 miesiące, a najwyżej na 2 lata. W tym najniższym wymiarze orzekana była rzadko (w omawianym okresie przeciętnie w stosunku do mężczyzn w 1% i w ponad 2% do kobiet). Kara ograniczenia wolności w wymiarach wyższych częściej jest stosowana wobec skazywanych kobiet niż wobec mężczyzn. Najczęściej stosowano tę karę na okres powyżej 6 miesięcy do 1 roku, a potem na okres powyżej 1 roku do 2 lat — i to tak w stosunku do skazywanych kobiet, jak i mężczyzn. Bez względu też na płeć częstość orzekania kary ograniczenia wolności o najwyższym wymiarze w analizowanym czteroleciu wykazuje tendencję wzrostową.

Jeżeli wymierzana jest kara grzywny samoistnej, to może być orzeczona w wysokości 500—25 000 zł. Podobnie jest w przypadku grzywny orzekanej obok kary pozbawienia wolności — najrzadziej była stosowana w wymiarach najniższych. W ciągu analizowanych lat prawidłowością jest, iż wysokość wymierzonej grzywny ulega systematycznemu wzrostowi. O ile w przypadku orzekania jej kobietom w 1977 r. w przedziale 10 000—20 000 zł było 12,8% grzywnien, a powyżej 20 000 zł 1,9%, o tyle w 1980 r. w tych samych przedziałach było ich odpowiednio — 45,1 i 5,7%. Podobnie było w przypadku skazywanych mężczyzn. W 1977 r. w odpowiednich przedziałach mieściło się 20,6 i 2,3%, w 1980 r. zaś — 60,1 i 8,6%. Średnio więc udział grzywnien wymierzanych w granicach 10000—20000 zł wzrósł

⁶ Por. *ibidem*, s. 50.

3,5-krotnie u kobiet i prawie 3-krotnie u mężczyzn, a w granicach powyżej 20000 zł — 3-krotnie u kobiet i ponad 3,5-krotnie u mężczyzn. Jak widać, nastąpiło przesunięcie największego natężenia wymierzanych grzywien z przedziału 5000—10000 zł do przedziału 10000 — 20000 zł.

Ogólnie biorąc, kobietom częściej wymierzano niższe grzywny, niemniej w porównaniu z wymiarami grzywien orzekanych mężczyznom obserwuje się mocniejszą tendencję do stosowania wysokich grzywien.

4.2. Zgodnie ze schematem analizy użytym przy omawianiu struktury kar przejdziemy obecnie do omawiania wymiaru kar za wybrane przestępstwa a. W tym miejscu wspomnieć należy o potrzebie ostrożnego formułowania wniosków ze względu na często małe liczebności skazań na poszczególne kary.

Zacznijmy więc ponownie od kary bezwzględnego pozbawienia wolności (tabl. 4). Przy niektórych przestępstwach (np. art. 200 § 2 i 203 § 3) stosowano ją bardzo często tak w odniesieniu do kobiet, jak i do mężczyzn, co było konsekwencją łagodniejszego ustawowego zagrożenia tych przestępstw. Nie zawsze orzekano ją częściej kobietom, bo przykładowo przy przestępstwie z art. 247 (fałszywe zeznania) kara pozbawienia wolności w omawianych granicach była zastosowana wobec 12,5% skazanych kobiet i 39,6% mężczyzn. Wprawdzie, jak o tym była mowa, dominowało orzekanie tej kary w wysokości 1—2 lat, to jednak nie odnosi się to do wszystkich przestępstw (np. art. 221 § 3, gdzie najczęściej stosowano karę 1 roku).

Przypuszczenie, że przy niektórych przestępstwach kobiety skazywane były równie często, a nawet częściej niż mężczyźni na kary dłuższe (powyżej 3 lat), znalazło potwierdzenie. Wyjątkiem był art. 201 (zagarnięcie mienia znacznej wartości), w przypadku którego mężczyzna częściej (bo w 94,3%) niż kobiety (w 77%) skazywani byli na ten wymiar kar, i przestępstwa z art. 202 § 1, w odniesieniu do których odpowiednie odsetki wynosiły 21,6 i 11.

W związku z karą pozbawienia wolności orzekaną z zawieszeniem w poprzednich wywodach stwierdzono niewielki udział kar poniżej 1 roku i większą częstość ich orzekania w stosunku do kobiet. Porównując przestępstwa kwalifikowane z tych samych artykułów i popełniane przez kobiety i mężczyzn, da się również zaobserwować taką zależność (tabl. 5). Aczkolwiek bywają tu też wyjątki jak przy przestępstwach z art. 202 § 1, 215 § 1, 247, 208, w przypadku których kobiety rzadziej niż mężczyźni skazywane były na kary w wysokości poniżej 1 roku.

Z globalnej analizy wymiaru kary pozbawienia wolności z zawieszaniem wynikało również, że kobietom najczęściej zawieszano kary pozbawienia wolności w wysokości 1 roku, a mężczyznom powyżej 1 roku do 2 lat. Jednak kiedy sprawdziliśmy występowanie tej zależności na podstawie porównania takich samych przestępstw popełnianych przez kobiety i mężczyzn, to okazuje się, że jest ona pozorna. W przeważającej liczbie przestępstw wymiar zawieszanej kary pozbawienia wolności kształtuje się podobnie: albo dominują w obu wyróżnionych grupach skazanych zawieszane kary w wysokości powyżej 1 roku do 2 lat (np. art. 199 § 1, 200, 202 § 1, 208, 218), albo 1 roku (np. art. 156, 186, 203 § 1, 225 § 1, 247). Wyjątkowo tylko najczęściej orzekana ona była w stosunku do kobiet na okres 1 roku, a do mężczyzn na okres powyżej 1 roku do 2 lat, jak np. art. 158, 159 (udział w bójce i pobiciu), 225 (spekulacja) czy art. 247 (fałszywe zeznania).

Tablica 4.2. Wymiar kar bezwzględnej pozbawienia wolności orzeczonych wobec mężczyzn w 1980 r.

Rodzaj przestępstwa	Bezwzględne pozbawienie wolności																		
	Ogółem		do 6 mies.		pow. 6 do 1 roku		1 rok		pow. 1 roku do 2 lat		pow. 2 do 3 lat		3 lata		pow. 3 do 5 lat		pow. 5 lat		
	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	
Art. 156 §1	622	100,0	17	2,7	35	5,6	189	30,4	325	52,3	32	5,1	16	2,6	8	1,3	—	—	
Art. 158 §1	381	100,0	12	3,1	41	10,8	116	30,5	191	50,1	15	3,9	4	1,1	2	0,5	—	—	
Art. 159	136	100,0	3	2,2	6	4,4	20	14,7	85	62,5	11	8,1	.8	5,9	3	2,2	—	—	
Art. 184 §1 ^a	1667	100,0	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
Art. 186 §1	3014	100,0	51	1,7	181	6,0	959	31,8	1682	55,8	102	3,4	34	U	5	0,2	—	—	
Art. 199 §1 og.	1967	100,0	23	1,2	113	5,7	545	27,7	965	49,1	145	7,4	111	5,6	63	3,2	2	0,1	
w tym szkody	do 2000	478	100,0	11	2,3	39	8,1	197	41,2	207	43,3	14	2,9	8	U	2	0,4	—	—
	2001—5000	332	100,0	5	1,5	37	11,2	106	31,9	160	48,2	15	4,5	7	2,1	2	0,6	—	—
	5001—20000	557	100,0	7	1,2	34	6,1	172	30,9	294	52,8	30	5,4	15	2,7	5	0,9	—	—
	20001—50000	330	100,0	—	—	1	0,3	41	12,4	204	61,8	39	11,8	27	8,2	17	5,2	1	0,3
	50001 i więcej	191	100,0	—	—	—	—	3	1,6	57	29,8	41	21,5	52	27,2	37	19,4	1	0,5
bez szkody i nie ust.	79	100,0	—	—	—	—	26	32,9	43	54,4	6	7,7	2	2,5	2	2,5	—	—	
Art. 199 §2	134	100,0	38	28,4	51	38,1	40	29,9	4	3,0	—	—	1	0,7	—	—	—	—	
Art. 200 §1 og.	590	100,0	—	—	6	1,0	169	28,6	291	49,3	66	11,2	58	9,8	—	—	—	—	
w tym szkody	do 2000	37	100,0	—	—	2	5,4	19	51,4	13	35,1	—	—	2	5,4	1	2,7	—	—
	2001—5000	39	100,0	—	—	—	—	22	56,4	16	41,0	—	—	—	—	1	2,6	—	—
	5001—20000	150	100,0	—	—	—	—	49	32,7	83	55,3	7	4,7	9	6,0	2	1,3	—	—
	20001—50000	200	100,0	—	—	4	2,0	19	9,5	123	61,5	28	14,0	17	8,5	9	4,5	—	—
	50001 i więcej	157	100,0	—	—	—	—	8	5,1	52	33,1	29	18,5	31	19,8	37	23,6	—	—
bez szkody i nie ust.	7	100,0	—	—	—	—	1	14,3	4	57,1	2	28,6	—	—	—	—	—	—	
Art. 200 §2	28	100,0	5	17,9	20	71,4	3	10,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 201 og.	422	100,0	—	—	—	—	—	—	4	0,9	2	0,5	18	4,3	124	29,4	274	64,9	
w tym szkody	do 100 tys.	20	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10,0	4	20,0	14	70,0	
	100—200 tys.	244	100,0	—	—	—	—	—	2	0,8	2	0,8	11	4,5	105	43,0	123	50,0	
	200—300 tys.	86	100,0	—	—	—	—	—	1	1,2	—	—	3	3,5	7	8,1	75	87,3	
	300—400 tys.	24	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	i 1	4,2	6	25,0	17	70,8	
	400—500 tys.	13	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	100,0	
	po w. 500 tys.	32	100,0	—	—	—	—	—	—	1	3,1	—	—	—	—	2	6,3	29	90,6
Bezszkody i nie ust.	3	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	33,3	—	—	2	66,7	
Art. 202 1 og.	389	100,0	—	—	2	0,5	45	11,6	140	36,0	49	12,6	69	17,7	80	20,6	4	1,0	
w tym szkody	do 2000	7	100,0	—	—	—	—	—	7	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	
	2001—5000	14	100,0	—	—	—	—	9	64,3	3	21,5	1	7,1	1	7,1	—	—	—	
	5001—20000	65	100,0	—	—	1	1,5	24	36,9	32	49,2	2	3,1	3	4,6	3	4,6	—	
	20001—50000	125	100,0	—	—	2	1,6	7	5,6	76	60,8	18	14,4	15	12,0	7	5,6	—	
	50001 i więcej	176	100,0	—	—	—	—	5	2,8	21	11,9	28	15,9	49	27,8	69	39,2	4	2,4
bez szkody i nie ust.	2	100,0	—	—	—	—	—	—	1	50,0	—	—	—	—	1	50,0	—	—	
Art. 208 społ.	5172	100,0	3	0,1	52	1,0	747	14,4	2728	52,7	539	10,4	588	11,4	457	8,8	58	1,1	
w tym szkody	do 2000	1190	100,0	3	0,3	18	1,5	311	26,1	654	55,0	83	6,9	89	7,5	32	2,7	—	—
	2001—5000	938	100,0	—	—	6	0,6	159	17,0	148	15,8	283	30,2	291	31,0	48	5,1	3	0,3
	5001—20000	1715	100,0	—	—	11	0,6	184	10,7	962	56,1	208	12,1	199	11,6	149	8,1	4	0,3
	20001—50 000	706	100,0	—	—	3	0,4	27	3,8	330	46,7	97	13,7	115	16,3	111	15,7	23	3,9
	50001 i więcej	274	100,0	—	—	—	—	2	0,7	56	20,4	33	12,0	61	22,3	100	36,5	22	8,0
bez szkody i nie ust.	349	100,0	—	—	4	1,1	64	18,3	196	59,2	35	10,0	33	9,5	17	4,9	—	—	
Art. 215 §1 społ.	224	100,0	8	3,6	24	10,7	70	31,3	93	41,5	20	8,9	7	3,1	2	0,9	—	—	
Art. 216 społ.	12	100,0	—	—	2	16,7	4	33,3	6	50,0	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 203 §1	4358	100,0	62	1,4	293	6,7	1179	27,1	2151	49,4	317	7,2	160	6,0	96	2,2	—	—	
Art. 203 §2	194	100,0	43	22,2	74	38,1	61	31,4	15	7,7	—	—	1	0,5	1	0,5	—	—	
Art. 205 §1	548	100,0	5	0,9	19	3,5	105	19,1	257	46,9	54	9,9	62	11,3	41	7,5	5	0,9	
Art. 208 ind.	6409	100,0	18	0,3	40	0,6	1038	16,2	3437	53,7	675	10,5	687	10,7	448	7,0	66	1,0	
Art. 215 §1 ind.	440	100,0	7	1,6	39	8,9	161	36,6	194	44,1	18	4,1	10	2,3	11	2,5	—	—	
Art. 216 ind.	40	100,0	7	17,5	10	25,0	15	37,5	8	20,0	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 218 §1	61	100,0	1	1,6	2	3,3	9	14,8	33	54,1	9	14,8	6	9,8	1	1,6	—	—	
Art. 221 §3	59	100,0	3	5,1	10	16,9	27	45,8	19	32,2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 225 §1	17	100,0	1	5,9	2	11,8	2	11,8	6	35,5	1	5,9	2	11,8	3	18,6	—	—	
Art. 247	48	100,0	4	8,3	15	31,3	22	45,8	7	14,6	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 266 §4	124	100,0	7	0,8	7	5,6	44	35,5	45	36,3	8	6,5	12	9,7	7	5,6	—	—	

^aBrak danych.

Tablica 5.1. Wymiar kar pozbawienia wolności z zawieszeniem orzeczonych wobec kobiet w 1980 r.

Rodzaj przestępstwa	Ogółem pobawienie wolności		Pozbawienie wolności z zawieszeniem																		
			razem		z oddaniem pod dozór		bez oddania pod dozór		pon. 6mies.		6mies.		6 mies. — 1 rok		1 rok		1 rok — - 2 lata		pow. — 3 lata		
	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	
Art. 156 §1	143	100,0	136	95,1	31	22,8	105	77,2	1	0,7	7	5,1	22	16,2	77	56,6	29	21,4	—	—	
Art. 158 §1	53	100,0	51	96,2	7	13,7	44	86,3	—	—	2	3,9	17	33,3	21	41,2	11	21,6	—	—	
Art. 159	101	100,0	97	90,0	12	12,4	85	87,6	—	—	4	4,1	7	7,2	57	58,8	29	—	—	—	
Art. 184 §1	133	100,0	112	84,2	75	67,0	37	33,0	—	—	7	6,2	13	11,6	45	40,2	47	42,0	—	—	
Art. 186 §1	320	100,0	242	75,6	151	62,4	91	37,6	—	—	6	2,5	15	6,2	112	46,3	109	45,0	—	—	
Art. 199 §1 og.	618	100,0	524	84,0	100	21,0	414	79,0	—	—	9	1,7	34	6,5	179	34,2	302	57,6	—	—	
w tym szkody	do 2000	40	100,0	19	47,5	7	36,8	12	63,2	—	—	1	5,3	4	21,0	13	68,4	1	—	—	—
	2001— 5000	48	100,0	36	75,0	8	22,3	28	77,7	—	—	1	2,7	6	16,7	20	55,6	9	—	—	—
	5001—20000	230	100,0	212	92,2	42	19,8	170	80,2	—	—	6	2,8	19	9,0	102	48,1	85	—	—	—
	20 001—50000	203	100,0	184	90,6	41	22,3	143	77,7	—	—	1	0,5	3	1,7	26	14,1	154	—	—	—
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	74	100,0	52	70,3	9	17,3	43	82,7	—	—	—	—	—	—	3	5,8	49	—	—	—
Art. 199 §2	9	100,0	7	77,7	2	25,6	5	71,4	—	—	5	71,4	1	9,5	15	71,4	4	19,1	—	—	
Art. 200 §1 og.	1296	100,0	1106	85,3	133	12,0	973	88,0	—	—	6	0,5	14	1,3	372	33,6	714	64,6	—	—	
w tym szkody	do 2000	74	100,0	70	94,6	9	12,9	61	87,1	—	—	1	1,4	2	2,9	46	65,7	21	—	—	—
	2001— 5000	126	100,0	117	92,9	10	8,5	107	91,5	—	—	2	1,7	4	3,4	71	60,7	40	34,2	—	—
	5001—20000	496	100,0	465	93,8	63	13,5	402	86,5	—	—	3	0,6	5	1,1	196	42,2	261	—	—	—
	20001—50000	372	100,0	317	85,2	39	12,3	278	87,7	—	—	—	—	2	0,6	40	12,6	275	—	—	—
	50 001 i więcej bez szkody i nie ust.	215	100,0	125	58,1	12	9,6	113	90,4	—	—	—	—	1	0,8	14	11,2	110	—	—	—
Art. 200 §2	237	100,0	324	99,0	42	13,0	282	87,0	—	—	57	17,6	218	67,3	40	12,3	9	2,8	—	—	
Art. 201 § og.	120	100,0	17	14,2	2	11,8	15	88,2	—	—	—	—	—	—	—	—	17	100,0	—	—	
w tym szkody	do 100 tys.	4	100,0	—	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	100—200 tys.	70	100,0	12	17,1	1	—	11	91,6	—	—	—	—	—	—	—	—	12	100,0	—	—
	200—300 tys.	23	100,0	4	17,4	—	—	4	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—
	300—400 tys.	8	100,0	—	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	400—500 tys.	6	100,0	—	0,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	pow. 500 tys. bez szkody i nie ust.	9	100,0	1	11,1	1	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Art. 202 §1 og.	205	100,0	132	64,4	4	13,0	128	97,0	—	—	1	0,8	—	—	40	30,3	91	68,9	—	—	
w tym szkody	do 2000	5	100,0	3	60,0	—	—	3	100,0	—	—	—	—	—	2	66,6	1	33,3	—	—	
	2001— 5000	9	100,0	8	88,8	—	—	8	100,0	—	—	—	—	—	7	87,5	1	12,5	—	—	
	5001—20000	47	100,0	33	70,2	4	—	33	100,0	—	—	1	3,0	—	15	45,5	17	51,5	—	—	
	20001—50000	69	100,0	52	75,4	1	—	51	100,0	—	—	—	—	—	11	21,2	41	78,8	—	—	
	50001 i więcej bez szkody i nie	74	100,0	35	47,3	3	8,6	32	91,4	—	—	—	—	—	4	11,4	31	88,6	—	—	
Art. 208 sp.	148	100,0	88	59,5	52	59,1	36	40,9	—	—	3	3,4	1	1,1	41	46,6	43	48,9	—	—	
w tym szkody	do 2000	43	100,0	30	69,8	19	63,4	11	36,6	—	—	2	6,7	1	3,3	20	66,7	7	23,3	—	—
	2001— 5000	32	100,0	20	62,5	10	50,0	10	50,0	—	—	1	5,0	—	—	8	40,0	11	55,0	—	—
	5001—20000	38	100,0	20	52,6	11	55,0	9	45,0	—	—	—	—	—	7	35,0	13	75,0	—	—	
	20001—50000	17	100,0	8	47,1	6	75,0	2	25,0	—	—	—	—	—	—	—	8	100,0	—	—	
	50 001 i więcej bez szkody i nie ust.	6	100,0	2	33,3	—	—	2	100,0	—	—	—	—	—	—	—	2	100,0	—	—	
Art. 215 § 1 społ.	202	100,0	237	90,5	21	8,9	216	91,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 216	3	100,0	3	100,0	—	—	3	100,0	—	—	—	—	1	33,3	2	76,7	—	—	—	—	
Art. 203 §1	1003	100,0	540	53,8	296	54,8	244	45,2	1	0,2	6	1,1	44	8,1	250	46,3	239	44,3	—	—	
Art. 203 §2	25	100,0	5	20,0	4	80,0	1	20,0	—	—	—	—	2	40,0	3	60,0	—	—	—	—	
Art. 205 §1	131	100,0	60	45,8	18	30,0	42	70,0	—	—	1	1,7	2	3,3	22	36,7	35	58,3	—	—	
Art. 208 ind.	510	100,0	292	57,3	182	64,0	105	36	—	—	4	1,4	4	1,4	133	45,5	151	52,7	—	—	
Art. 215 §1 ind.	190	100,0	149	78,4	50	33,6	99	66,4	—	—	3	2,0	16	10,7	71	47,7	59	39,6	—	—	
Art. 216 §1 ind.	3	100,0	3	100,0	—	—	3	100,0	—	—	1	33,0	—	—	2	76,7	—	—	—	—	
Art. 218 §1	818	100,0	783	95,7	64	8,2	719	91,8	1	0,1	8	1,0	40	5,1	242	30,9	491	62,8	1	0,1	
Art. 221 §3	1385	100,0	1296	93,6	239	18,4	1057	81,6	1	0,1	53	4,1	172	13,3	807	62,3	263	20,3	—	—	
Art. 225 §1	79	100,0	68	86,1	3	17,7	65	82,3	1	1,5	16	23,5	15	22,1	27	39,7	9	13,2	—	—	
Art. 247	55	100,0	47	85,5	18	38,3	29	61,7	—	—	1	2,1	8	17,0	25	53,2	13	27,7	—	—	
Art. 266 §4	159	100,0	133	83,7	10	7,5	123	92,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

^a Brak danych

Tablica 5.2. Wymiar kar pozbawienia wolności z zawieszeniem orzeczonych wobec mężczyzn w 1980 r.

Rodzaj przestępstwa	Ogółem pozbawienie wolności		Pozbawienia wolności z zawieszeniem																	
			razem		z oddaniem pod dozór		bez oddania pod dozór		pon. 6 mieś.		6 mieś.		6 mies. — 1 rok		1 rok		1 rok — 2 lata		pow. 2 lat — 3 lata	
			Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%	Ib.	%
Art. 156 §1	2760	100,0	2138	77,5	732	34,2	1406	65,8	4	0,2	35	1,6	83	8,6	996	46,6	920	43,0		
Art. 158 §1	1261	100,0	880	69,8	413	46,9	467	53,1	1	0,1	11	1,3	83	9,4	371	42,2	414	47,0	—	—
Art. 159	744	100,0	608	81,7	198	32,6	410	67,4	4	0,7	2	0,3	28	4,6	216	35,5	358	58,9	—	—
Art. 184 §1	8120	100,0	6453	70,5	4421	65,5	2032	31,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Art. 186 §1	8565	100,0	5559	64,8	3229	58,2	2322	41,8	8	0,2	90	1,6	364	6,6	2588	46,6	2501	45,1	—	—
Art. 199 §1 og.	5302	100,0	3335	62,9	715	21,4	2620	78,6	—	—	29	0,9	284	8,5	1478	44,3	1544	46,3	—	—
do 2000	688	100,0	210	30,5	88	41,9	122	58,1	—	—	4	1,9	41	19,5	116	55,2	49	23,3	—	—
2001—5000	741	100,0	409	55,1	107	26,2	302	73,8	—	—	8	2,0	59	14,4	233	54,5	119	29,1	—	—
w tym szkody	2388	100,0	1831	76,7	382	20,9	1449	79,1	—	—	16	0,9	165	9,0	938	51,2	712	38,9	—	—
20001—50000	1010	100,0	680	67,3	103	15,4	577	84,6	—	—	—	—	11	1,6	139	20,4	530	78,0	—	—
50001 i więcej	281	100,0	90	32,0	14	15,6	76	84,4	—	—	—	—	—	—	4	4,5	86	95,5	—	—
bez szkody i nie ust ^a																				
Art. 199 §2	189	100,0	55	29,1	21	38,2	34	61,8	1	1,8	7	12,7	31	56,4	15	27,3	1	1,8		
Art. 200 §1 og.	2570	100,0	1980	77,0	207	10,5	1773	89,5	—	—	15	0,8	35	1,8	738	37,3	1141	57,6	—	—
do 2000	327	100,0	290	88,7	40	13,8	250	86,2	—	—	8	2,8	12	4,1	198	68,3	72	24,8	—	—
w tym szkody	386	100,0	347	89,9	31	8,9	316	91,1	—	—	4	1,2	4	1,2	214	61,7	125	36,0	—	—
5001—20000	1006	100,0	856	86,0	98	11,4	758	88,6	—	—	2	0,2	12	1,4	307	35,9	535	62,5	—	—
20001—50000	596	100,0	396	66,4	30	7,6	366	92,4	—	—	1	0,3	6	1,5	41	10,4	348	87,9	—	—
50000 i więcej	215	100,0	58	27,0	5	8,6	53	91,4	—	—	—	—	—	—	12	20,7	46	79,3	—	—
bez szkody i nie ust.	40	100,0	33	82,5	3	8,1	30	90,9	—	—	—	—	1	3,0	17	51,5	15	45,5	—	—
Art. 200 §2	1148	100,0	1120	97,6	94	8,4	1026	91,6	—	—	245	21,9	691	61,7	141	12,6	43	3,8	—	—
201 og.	429	100,0	7	1,6	—	—	7	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	7	100,0	—	—
do 100 tys.	20	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
100—200 tys.	248	100,0	4	1,6	—	—	4	100,0	—	—	1	—	—	—	—	—	4	100,0	—	—
200—300 tys.	88	100,0	2	2,3	—	—	2	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	2	100,0	—	—
300—400 tys.	24	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
W tym szkody	13	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
pow. 500 tys.	32	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
bez szkody i nie ust.	4	100,0	1	25,0	—	—	1	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100,0	—	—
Art. 202 §1 og.	909	100,0	520	57,2	48	8,2	472	90,8	—	—	3	0,6	6	1,2	149	28,6	362	69,6	—	—
do 2000	22	100,0	15	68,2	1	6,7	14	93,3	—	—	1	6,7	—	—	8	53,3	6	40,0	—	—
w tym szkody	72	100,0	58	80,6	2	3,4	56	96,6	—	—	—	—	2	3,4	41	70,7	15	25,9	—	—
5001—20000	302	100,0	237	78,5	14	5,9	223	94,1	—	—	2	0,8	2	0,8	82	34,6	151	63,8	—	—
20001—50000	279	100,0	154	55,2	24	15,6	130	84,4	—	—	—	—	2	1,3	13	8,4	139	90,3	—	—
50001 i więcej	228	100,0	52	22,8	7	13,5	45	86,5	—	—	—	—	—	—	4	7,7	48	92,3	—	—
bez szkody i nie ust.	6	100,0	4	66,6	—	—	4	100,0	—	—	—	—	—	—	1	25,0	3	75,0	—	—
Art. 208 społ.	8333	100,0	3161	37,9	1935	61,2	1228	38,8	—	—	34	1,1	83	2,6	1342	42,5	1702	53,8	—	—
do 2000	2460	100,0	1270	51,6	762	60,0	508	40,0	—	—	16	1,3	37	2,9	683	53,8	534	42,0	—	—
w tym szkody	1629	100,0	691	42,4	416	60,2	275	39,8	—	—	8	1,2	20	2,9	291	42,1	372	53,8	—	—
2001—5000	2464	100,0	749	30,4	478	63,8	271	36,2	—	—	3	0,4	14	1,9	197	26,3	535	71,4	—	—
20001—50 000	833	100,0	127	15,2	89	70,1	38	29,9	—	—	—	—	3	2,4	22	17,3	102	80,3	—	—
50 001 i więcej	294	100,0	20	6,8	10	50,0	10	50,0	—	—	—	—	2	10,0	1	5,0	17	85,0	—	—
bez szkody i nie ust.	635	100,0	304	46,6	178	58,6	126	41,4	—	—	7	2,3	7	2,3	148	48,7	142	46,7	—	—
Art. 215 §1 społ.	1440	100,0	1216	84,4	145	11,9	1071	86,1	1	0,0	66	5,4	253	20,8	554	45,7	342	28,1	—	—
Art. 215 społ.	35	100,0	23	65,7	4	17,4	19	82,6	—	—	—	—	1	4,3	19	82,7	3	13,0	—	—
Art. 203 §1	6612	100,0	2254	34,1	1312	58,2	942	41,8	5	0,2	26	1,2	207	9,2	1055	46,8	961	42,6	—	—
Art. 203 §2	238	100,0	44	18,4	28	63,6	16	36,4	4	9,1	5	11,4	18	40,9	17	38,6	—	—	—	—
Art. 205 §1	762	100,0	214	28,1	88	27,1	156	72,9	—	—	—	—	10	4,7	78	36,4	126	58,9	—	—
Art. 208 ind.	10273	100,0	3864	37,6	2618	67,8	1246	32,2	—	—	46	1,2	97	2,5	1750	45,3	1971	51,0	—	—
Art. 215 §1 ind.	1248	100,0	808	64,7	320	39,6	488	60,4	—	—	36	4,5	126	15,6	425	52,6	221	27,3	—	—
Art. 216 ind.	66	100,0	26	39,4	11	42,3	15	57,7	—	—	1	3,8	5	19,2	17	65,4	3	11,5	—	—
Art. 218 §1	486	100,0	425	87,4	25	5,9	400	94,1	—	—	1	0,2	6	1,4	100	23,6	315	74,1	3	0,7
Art. 221 §3	890	100,0	831	93,4	199	16,7	692	83,3	2	0,2	37	4,5	112	13,5	518	62,3	162	19,5	—	—
Art. 225 §1	69	100,0	52	75,4	3	5,8	49	94,2	2	3,8	8	15,4	11	21,2	17	32,7	14	26,9	—	—
Art. 247	258	100,0	210	81,4	45	21,4	165	78,6	5	2,3	9	4,3	30	14,3	107	51	59	28,1	—	—
Art. 266 §4	673	100,0	549	81,6	26	4,7	523	95,3	—	—	3	0,5	27	4,9	269	49	250	45,5	—	—

^a Brak danych.

Tablica 6.1. Wymiar grzywny obok kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec kobiet w 1980 r.

Rodzaj przestępstwa	Ogółem		Grzywna obok pozbawienia wolności (w zł)												
	do 2 tys.		2—5 tys.		5—10 tys.		10—20 tys.		20—50 tys.		50 tys.				
	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%			
Art. 156 §1	70	100	—	—	10	14,3	41	58	18	25,7	1	1,4	—	—	
Art. 158 §1	34	100	—	—	3	8,8	17	50,0	14	41,2	—	—	—	—	
Art. 159	71	100	—	—	4	5,6	43	60,0	22	31,0	—	2,8	—	—	
Art. 184 §1	8	100	—	—	2	25,0	6	75,0	—	—	—	—	—	—	
Art. 186 §1	1	100	—	—	1	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	
Art. 199 §1 og.	617	100	4	0,7	32	3 5,2	182	29,5	273	44,2	115	18,6	11	1,8	
w tym szkody	do 2000	40	100	2	5,0	7	17,5	26	65,0	5	12,5	—	—	—	—
	2001—5000	48	100	2	4,2	5	10,4	21	43,8	19	39,6	1	2,0	—	—
	5001—20000	230	100	—	—	16	7,0	90	39,1	108	46,9	52	25,8	3	—
	20001—50000	202	100	—	—	2	1,0	31	15,3	114	56,4	52	25,8	3	1,5
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	74	100	—	—	—	—	4	5,4	16	21,6	46	62,2	8	10,8
Art. 199 §2	8	100	2	25,0	2	25,0	4	50	—	—	—	—	—	—	
Art. 200 §1 og.	1296	100	3	0,2	46	3,5	312	24,1	605	46,7	308	23,8	22	1,7	
w tym szkody	do 2000	74	100	—	—	15	20,3	34	45,9	22	29,7	3	4,1	—	—
	2001—5000	126	100	2	1,6	13	10,3	59	46,8	49	38,9	3	2,4	—	—
	5001—20000	496	100	1	—	10	2,0	169	34,1	285	57,5	31	6,3	—	—
	20001—50000	372	100	—	—	4	1,1	35	9,4	199	53,5	129	34,7	5	1,3
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	215	100	—	—	4	1,9	11	5,1	43	20,0	140	65,1	17	7,9
Art. 200 §2	13	100	—	—	—	—	—	—	4	30,8	7	53,8	2	15,4	
Art. 200 §2	326	100	5	1,5	39	12,0	187	57,4	90	27,6	5	1,5	—	—	
Art. 201 og.	120	100	—	—	1	0,8	2	1,7	5	4,2	51	42,5	61	50,8	
w tym szkody	do 100 tys.	4	100	—	—	—	—	—	—	—	3	75,0	1	25,0	
	100—200 tys.	70	100	—	—	1	1,4	2	2,9	2	2,9	38	54,3	27	38,5
	200—300 tys.	23	100	—	—	—	—	—	—	3	13,0	7	30,4	13	56,5
	300—400 tys.	8	100	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12,5	7	87,5
	400—500 tys.	6	100	—	—	—	—	—	—	—	—	1	16,7	5	83,3
	pow. 500 tys. bez szkody i nie ust.	9	100	—	—	—	—	—	—	—	—	1	11,1	8	88,9
Art. 202 §1 og.	205	105	—	—	9	4,3	26	12,7	68	33,2	90	43,9	12	5,9	
w tym szkody	do 2000	5	100	—	—	1	20,0	3	60,0	1	20,0	—	—	—	—
	2001—5000	9	100	—	—	1	11,1	2	22,2	6	66,7	—	—	—	—
	5001—20000	47	100	—	—	2	4,3	11	23,4	29	61,7	5	10,6	—	—
	20001—50000	69	100	—	—	—	—	6	8,7	17	24,6	43	62,3	3	4,3
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	74	100	—	—	5	6,8	3	4,0	15	20,3	42	56,7	9	12,2
Art. 208 społ.	148	100	—	—	16	10,8	67	45,3	55	37,2	10	6,7	—	—	
w tym szkody	do 2000	43	100	—	—	7	16,3	27	62,8	8	18,6	1	2,3	—	—
	2001—5000	32	100	—	—	2	6,2	14	43,8	15	46,9	1	3,1	—	—
	5001—20000	38	100	—	—	1	2,6	17	44,8	19	50,0	1	2,6	—	—
	20001—50000	17	100	—	—	2	11,8	2	11,8	9	52,9	4	23,5	—	—
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	6	100	—	—	—	—	—	—	3	50,0	3	50,0	—	—
Art. 215 §1 społ.	12	100	—	—	4	33,3	7	58,3	1	8,4	—	—	—	—	
Art. 216 społ.	262	100	2	0,8	31	11,8	100	38,2	95	36,3	29	11,1	5	1,8	
Art. 216 społ.	3	100	—	—	—	—	2	66,7	1	33,3	—	—	—	—	
Art. 203 §1	1001	100	5	0,5	72	7,2	469	46,9	386	38,7	64	6,4	3	0,3	
Art. 203 §2	25	100	1	4,0	11	44,0	12	48,0	1	4,0	—	—	—	—	
Art. 205 §1	130	100	1	0,7	8	6,2	32	24,6	58	44,6	24	18,5	7	5,4	
Art. 208 ind.	510	100	8	1,6	57	11,2	234	45,9	182	35,7	22	4,3	7	1,4	
Art. 215 §1 ind.	190	100	3	1,6	20	10,5	87	45,8	64	33,7	12	6,3	4	2,1	
Art. 216 ind.	2	100	—	—	—	—	—	—	1	50,0	1	50,0	—	—	
Art. 218 §1	630	100	—	—	4	0,6	138	21,9	315	50,0	158	25,1	15	2,4	
Art. 221 §3	1376	100	9	0,6	141	10,2	654	47,5	528	38,4	44	3,2	—	—	
Art. 225 §1	76	100	—	—	5	6,6	23	30,3	33	43,4	12	15,8	3	3,9	
Art. 247	29	100	—	—	4	13,8	11	37,9	14	48,3	—	—	—	—	
Art. 266 §4	158	100	—	—	12	7,6	50	31,6	62	39,2	33	20,9	1	0,6	

Tablica 6.2. Wymiar grzywny obok kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec mężczyzn w 1980 r.

Rodzaj przestępstwa	Ogółem		Grzywna obok pozbawienia wolności (w zł)												
			do 2 tys.		2—5 tys.		5—10 tys.		10—20 tys.		20—50 tys.		50 tys.		
	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	lb.	%	
Art. 156 §1	1634	100	—	—	54	3,3	576	35,3	909	55,6	94	5,8	1	0,1	
Art. 158 §1	709	100	—	—	13	1,8	160	22,6	462	65,2	73	10,3	1	0,1	
Art. 159	545	100	—	—	9	1,7	114	20,9	357	65,5	64	11,7	1	0,2	
Art. 184 §1	336	100	5	1,5	47	14,0	175	52,0	104	31,0	5	1,5	—	—	
Art. 186 §1	50	100	3	6,0	11	22,0	20	40,0	16	32,0	—	—	—	—	
Art. 199 §1 og.	5300	100	9	0,2	237	4,5	1579	29,8	2597	49,0	812	15,3	66	1,2	
w tym szkody	do 2000	688	100	7	1,0	110	16,0	356	51,7	202	29,4	13	1,9	—	—
	2001—5000	740	100	2	0,2	56	7,6	346	46,8	319	43,1	17	2,3	—	—
	5001—20000	2388	100	—	—	57	2,4	714	29,9	1410	59,0	205	8,6	2	0,1
	20001—50 000	1009	100	—	—	6	0,6	83	8,2	527	52,2	370	36,7	23	2,3
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	281	100	—	—	1	0,4	5	1,8	53	18,9	184	65,5	38	13,5
Art. 199 §2	183	100	6	3,2	39	21,3	99	54,1	38	20,8	1	0,5	—	—	
Art. 200 §1	2570	100	1	0,0	74	2,9	612	23,8	1200	46,7	628	24,4	55	2,1	
w tym szkody	do 2000	327	100	—	—	32	9,8	171	52,3	111	33,9	12	3,7	1	0,3
	2001—5000	386	100	1	0,3	22	5,7	165	42,7	180	46,6	18	4,7	—	—
	5001—20000	1006	100	—	—	15	1,5	223	22,2	612	60,8	150	14,9	6	0,6
	20001—50000	596	100	—	—	1	0,2	29	4,9	231	38,7	314	52,7	21	3,5
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	215	100	—	—	2	0,9	12	5,6	48	22,3	127	59,1	26	12,1
Art. 200 §2	40	100	—	—	2	5,0	12	30,0	18	45,0	7	17,5	1	2,5	
Art. 201 og.	1145	100	5	0,5	98	8,5	594	51,9	436	38,1	12	1,0	—	—	
Szkody	do 100 tys.	429	100	—	—	—	—	—	—	7	1,6	185	43,1	237	55,2
	pow. 100—200 tys.	20	100	—	—	—	—	—	—	2	10,0	13	65,0	5	25,0
	pow. 200—300 tys.	248	100	—	—	—	—	—	—	4	1,6	129	52,0	115	46,4
	pow. 300-400 tys.	88	100	—	—	—	—	—	—	1	1,1	27	30,7	60	68,2
	pow. 400-500 tys.	24	100	—	—	—	—	—	—	—	—	8	33,3	16	66,7
	pow. 500 tys.	13	100	—	—	—	—	—	—	—	—	3	23,1	10	76,9
	bez szkody i nie ust.	32	100	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3,1	31	96,9
Art. 202 §1 og.	4	100	—	—	—	—	—	—	—	—	4	100,0	—	—	
w tym szkody	do 2000	909	100	1	0,1	20	2,2	138	15,2	290	31,9	411	45,2	49	5,4
	2001—5000	22	100	—	—	5	22,7	9	40,9	4	18,2	4	18,2	—	—
	5001—20000	72	100	—	—	10	13,9	30	41,7	24	33,3	7	9,7	1	1,4
	20001—50000	302	100	1	0,3	4	1,3	70	23,2	150	49,7	68	22,5	9	3,0
	50 001 i więcej bez szkody i nie ust.	279	100	—	—	—	—	21	7,5	85	30,5	164	58,8	9	3,2
Art. 208 społ.	8328	100	19	0,2	425	5,1	3298	39,6	3882	46,6	670	8,1	34	0,4	
w tym szkody	do 2000	2460	100	12	0,5	228	9,3	1250	50,8	926	37,6	44	1,8	—	—
	2001—5000	1627	100	3	0,2	67	4,1	749	46,0	757	46,5	50	3,1	1	0,1
	5001—20000	2463	100	3	0,1	53	2,2	817	33,2	1407	57,1	178	7,2	5	0,2
	20001—50000	833	100	—	—	6	0,7	135	16,2	468	56,2	218	26,2	6	0,7
	50001 i więcej bez szkody i nie ust.	294	100	—	—	1	0,3	19	6,5	92	31,3	160	54,4	22	7,5
Art. 215 §1 społ.	651	100	1	0,2	70	10,8	328	50,4	232	35,6	20	3,0	—	—	
Art. 216	1438	100	5	0,3	50	3,5	483	33,5	666	46,3	216	15,0	18	1,3	
Art. 203 §1	30	100	—	—	1	3,3	9	30,0	14	46,7	6	20,0	—	—	
Art. 203 §2	6597	100	21	0,3	459	7,0	2841	43,1	2894	43,9	366	5,5	16	0,2	
Art. 205 §1	231	100	5	2,2	45	19,5	132	57,1	49	21,2	—	—	—	—	
Art. 208 ind.	759	100	4	0,6	25	3,3	205	27,0	362	47,6	163	21,5	—	—	
Art. 215 §1 ind.	10265	100	35	0,4	692	6,7	4423	43,1	4366	42,5	749	7,3	—	—	
Art. 216 ind.	1246	100	3	0,3	77	6,2	531	42,6	506	40,6	129	10,3	—	—	
Art. 218 §1	56	100	—	—	10	17,9	25	44,6	18	32,1	3	5,4	—	—	
Art. 221 §3	386	100	—	—	3	0,7	51	13,2	177	40,2	155	40,2	—	—	
Art. 225 §1	888	100	7	0,8	65	7,3	401	45,2	376	42,3	39	4,4	—	—	
Art. 247	67	100	—	—	3	4,4	17	25,4	30	44,8	17	25,4	—	—	
Art. 266 §4	161	100	—	—	12	7,5	60	37,3	73	45,3	16	9,9	—	—	
Art. 266 §4	673	100	—	—	26	3,9	195	29,0	303	45,0	149	22,1	—	—	

Grzywna orzekana wobec kary pozbawienia wolności w wysokości 10000—20000 zł okazuje się nie być równie typowa dla skazywanych kobiet i mężczyzn za przestępstwa tego samego rodzaju (tabl. 6). Są przestępstwa, w przypadku których obu grupom skazanych najczęściej wymierzana jest grzywna w wysokości powyżej 5000—10000 zł (art. 184, 203 §2, 215, 221) bądź w wysokości powyżej 20000—50 000 zł (art. 201, 202 § 2), jak również takie przestępstwa, za które skazując na karę grzywny obok kary pozbawienia wolności, wymierza się ją w stosunku do kobiet w wysokości powyżej 5000—10000 zł, podczas gdy do mężczyzn w wysokości powyżej 10000—20000 zł (art. 156 § 1, 158, 159, 208, 215, 203). Również kobietom częściej niż mężczyznom wymierza się kary grzywny w najniższych wymiarach. Biorąc jednak pod uwagę najwyższe wymiary tej kary (powyżej 20000 zł), stwierdza się na ogół częstsze ich zastosowanie wobec skazywanych mężczyzn. Tylko przy niektórych przestępstwach, takich jak z art. 199 § 1 (zagarnięcie mienia) art. 200 § 2 (zagarnięcie mienia powierzonego), art. 202 § 1 (zagarnięcie mienia znacznej wartości), art. 203 (kradzież), art. 205 (oszustwo), odsetek skazywanych kobiet bywa stosunkowo wysoki, a grzywna powyżej 20 000 zł orzekana jest częściej wobec kobiet niż mężczyzn.

Wcześniej uczynione spostrzeżenia dotyczące kary ograniczenia wolności częściowo znalazły potwierdzenie przy rozpatrywaniu jej wymiarów na tle poszczególnych przestępstw (tabl. 7). Kobietom częściej niż mężczyznom wymierzana bywa kara ograniczenia wolności w niskich wymiarach. Nie najczęściej natomiast w wysokości powyżej 6 miesięcy do 1 roku. Przy przestępstwach z art. 203 § 1, 205 i 218 tak wobec kobiet, jak i wobec mężczyzn orzekano najczęściej karę ograniczenia wolności w maksymalnym wymiarze. Jednak w przypadku popełniania przestępstw z art. 184 i 186 (przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży) dominuje przy orzekaniu kobietom kara w wysokości powyżej 1 roku do 2 lat, podczas gdy mężczyznom powyżej 6 miesięcy do 1 roku.

I wreszcie ostatnia z omawianych kar — grzywna samoistna (tabl. 8). Jak już wcześniej wspomniano, najczęściej grzywna jest wymierzana w granicach powyżej 10 000—20000 zł w obu grupach skazanych; z wyjątkiem jednak przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu (art. 156, 158, 159), przy których kobietom orzeka się najczęściej grzywnę w niższym wymiarze. Na uwagę zasługuje również przestępstwo z art. 199, ponieważ w tym wypadku daje się zauważyć tendencję do surowszego karania kobiet, częściej niż mężczyznom wymierzana była za nie kara najwyższa, powyżej 20 000 zł.

5. Sformułowane na początku opracowania pytanie brzmiało: czy istnieją różnice w rodzajach oraz wymiarach kar orzekanych wobec kobiet w porównaniu do orzekanych wobec mężczyzn, a jeśli tak, to jakie. Spróbujemy więc na podstawie przedstawionej analizy danych statystyki sądowej znaleźć na nie odpowiedź. Materiał, którym dysponowaliśmy, ściśle określał poziom szczegółowości wypowiedzenia pewnych stwierdzeń. Aby bowiem udzielić odpowiedzi, czy płeć odgrywa istotną rolę w wymiarze kary, trzeba byłoby wyeliminować z rozważań maksymalną liczbę innych czynników, które na jej wymiar wpływają. Niewątpliwie jednym z nich jest rodzaj przestępstwa łączący się ściśle z rodzajem i wymiarem kary przewidzianym w ustawie, różnym przecież w odniesieniu do wybranych do analizy

przestępstw. Dodatkowe informacje, z natury rzeczy ograniczone do niektórych przestępstw przeciwko mieniu, stanowiło rozróżnienie, czy przedmiotem przestępstwa było naruszenie mienia społecznego czy — używając sformułowania kodeksu karnego — mienia cudzego oraz wielkości spowodowanej przestępstwem szkody.

Dopiero po uczynieniu tych zastrzeżeń można przystąpić do podsumowania wniosków wynikających z wcześniejszej analizy.

1) Na ogólny obraz kar orzekanych przez sądy wpływają istniejące odmienności w strukturze przestępczości kobiet i mężczyzn.

2) Porównując rodzaj kar orzekanych wobec kobiet i mężczyzn na tle poszczególnych przestępstw, zauważyć można, iż:

a) kara pozbawienia wolności (decydująca o ostrości karania) rzadziej bywa orzekana w stosunku do kobiet. Nie odnosi się to jednak do wszystkich przestępstw. Zdarzają się też przypadki częstszego ukarania karą pozbawienia wolności kobiet w porównaniu z mężczyznami. Równie często, a czasem nawet częściej kobiety skazywane są na dłuższe kary pozbawienia wolności — powyżej 3 lat.

b) kara pozbawienia wolności z zawieszeniem częściowej stosowana bywa wobec skazywanych kobiet niż mężczyzn. Nie jest natomiast dominująca wśród kar orzekanych w przypadku wszystkich przestępstw. Zdarza się bowiem tak, że ustępuje miejsca karze ograniczenia wolności i karze grzywny. Zawieszając karę pozbawienia wolności, kobietom również częściej niż mężczyznom wymierzano ją na okres poniżej 1 roku.

c) grzywna obok kary pozbawienia wolności częściowej bywa orzekana wobec kobiet, co stanowi konsekwencję rodzajów popełnianych przez nie przestępstw. Zwykle wymiar jej kształtuje się na poziomie 5000—10 000 zł. W stosunku do kobiet kara ta wymierzana była w granicach najniższych częściowej niż w stosunku do mężczyzn.

d) kara ograniczenia wolności orzekana bywa w najniższych wymiarach częściowej wobec kobiet niż wobec mężczyzn. W obu grupach skazanych dominuje w wysokości powyżej 6 miesięcy do 1 roku. Są wprawdzie przestępstwa, przy których wobec kobiet stosowano częściej karę ograniczenia wolności w maksymalnych wymiarach, na ogół było jednak odwrotnie.

e) grzywnę samoistną orzekano częściej wobec kobiet niż wobec mężczyzn w najniższych wymiarach, a rzadziej, z wyjątkiem kilku przestępstw, w najwyższych.

3) Na uwagę zasługuje fakt surowszego traktowania kobiet przy wymierzaniu kar za przestępstwa przeciwko rodzinie, opiece i młodzieży (art. 184, 186). Częściej wobec nich stosowano wyższe grzywny obok kary pozbawienia wolności, wyższe kary ograniczenia wolności.

Gdyby wreszcie w świetle poczynionych uogólnień pokusić się o sformułowanie tezy dotyczącej łagodniejszego traktowania kobiet w porównaniu z mężczyznami w procesie wymierzania kary, to brzmieć ona mogłaby chyba tak: na łagodniejszą tendencję w orzekaniu kar kobietom wskazywać może większa częstość wymierzania kar nie związanych z pozbawieniem wolności, ale już nie zawsze, wymiary poszczególnych kar.